

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

10 юли 2019 година*

„Обжалване — Конкуренция — Картели — Сектор на лихвените деривати в йени — Решение, с което се установява нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за ЕИП — Отговорност на предприятието поради ролята му на помагач на картела — Изчисляване на глобата — Задължение за мотивиране“

По дело C-39/18 P

с предмет жалба на основание член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, подадена на 22 януари 2018 г.,

Европейска комисия, представлявана от В. Mongin, M. Farley, T. Christoforou и V. Bottka, в качеството на представители,

жалбоподател,

като другите страни в производството са:

NEX International Limited, предишно наименование Icar plc, установено в Лондон (Обединеното кралство),

Icar Management Services Ltd, установено в Лондон,

Icar New Zealand Ltd, установено в Уелингтън (Нова Зеландия), представлявано от C. Riis-Madsen, адвокат, и от S. Frank, avocat,

ищци в първоинстанционното производство

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на състава, F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund (докладчик) и L. S. Rossi, съдии,

генерален адвокат: Е. Танчев,

секретар: L. Hewlett, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 14 февруари 2019 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 2 май 2019 г.,

* Език на производството: английски.

ПОСТАНОВИ НАСТОЯЩОТО

Решение

- 1 С жалбата си Европейската комисия иска да се отмени решението на Общия съд на Европейския съюз от 10 ноември 2017 г., Ісар и др./Комисия (Т-180/15, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“, EU:T:2017:795), с което този съд частично отменя Решение С(2015) 432 окончателен на Комисията от 4 февруари 2015 г. относно производство по член 101 от Договора за функционирането на Европейския съюз и член 53 от Споразумението за ЕИП (Дело АТ.39861 — Лихвени деривати в йени) (наричано по-нататък „спорното решение“).

Обстоятелства, предхождащи спора, и спорното решение

- 2 От обстоятелствата, предхождащи спора, изложени в точки 1—21 от обжалваното съдебно решение, е видно, че Ісар plc (в чиито права и задължения встъпва NEX International Limited), Ісар Management Services Ltd и Ісар New Zealand Ltd (наричани заедно „Ісар“) са част от предприятие за извършване на услуги по финансово посредничество чрез гласови и електронни мрежи, което предоставя и последващи търговията услуги.
- 3 Със спорното решение Комисията приема, че Ісар е участвало в шест нарушения на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за ЕИП от 2 май 1992 г. (ОВ L1, 1994 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 53, стр. 4), свързани с манипулиране на референтните междубанкови лихвени проценти *London Interbank Offered Rate* (LIBOR, междубанков лихвен процент, прилаган в Лондон (Обединеното кралство) и *Tokyo Interbank Offered Rate* (TIBOR, междубанков лихвен процент, прилаган в Токио (Япония) на пазара на лихвените деривати в йени. По-рано тези нарушения са установени с Решение С(2013) 8602 окончателен на Комисията от 4 декември 2013 година относно производство по член 101 ДФЕС и член 53 от Споразумението за ЕИП (Дело АТ.39861 — Лихвени деривати в йени).
- 4 На 29 октомври 2013 г. Комисията започва производство за установяване на нарушение срещу Ісар.
- 5 На 12 ноември 2013 г. Ісар уведомява Комисията за намерението си да не участва в процедура за постигане на споразумение.
- 6 На 4 февруари 2015 г. Комисията приема спорното решение, с което налага на Ісар шест глоби общо в размер 14 960 000 EUR за „улесняване“ извършването на следните шест нарушения:
 - „нарушението UBS/RBS от 2007 г.“ в периода от 14 август до 1 ноември 2007 г.,
 - „нарушението UBS/RBS от 2008 г.“ в периода от 28 август до 3 ноември 2008 г.,
 - „нарушението UBS/DB“ в периода от 22 май до 10 август 2009 г.,
 - „нарушението Citi/RBS“ в периода от 3 март до 22 юни 2010 г.,
 - „нарушението Citi/DB“ в периода от 7 април до 7 юни 2010 г.,
 - „нарушението Citi/UBS“ в периода от 28 април до 2 юни 2010 г.

7 Точки 18—21 от обжалваното съдебно решение гласят следното:

- „18. Като предварителна бележка Комисията припомня, че съгласно Насоките относно метода за определяне на глобите, налагани по силата на член 23, параграф 2, буква а) от Регламент № 1/2003 (ОВ С 210, 2006 г., стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 4, стр. 264, наричани по-нататък „Насоките от 2006 г.“), основният размер на глобата трябва да бъде определен с оглед на контекста, в който е извършено нарушението, както и по-специално на тежестта и продължителността на нарушението, и че ролята на всеки участник трябва да бъде преценена индивидуално, като се вземат предвид евентуалните смекчаващи и утежняващи обстоятелства (съображение 284 от [спорното] решение).
19. Комисията отбелязва, че Насоките от 2006 г. предоставят само ограничени напътствия за изчисляването на глобите на помагачите. Според Комисията, като се има предвид, че Ісар извършва дейност на пазара на услугите по финансово посредничество, а не на пазара на лихвените деривати, тя не може да замести цената на лихвените деривати в йени с тази на посредническите услуги, за да определи оборота и размера на глобата, тъй като в противен случай няма да бъдат отразени тежестта и естеството на нарушението. От това тя заключава по същество, че следва да бъде приложен параграф 37 от Насоките от 2006 г., който ѝ позволява да се отклони от тези насоки при определяне на основния размер на глобата (съображение 287 от [спорното] решение).
20. С оглед на тежестта на извършените в случая деяния и на продължителността на участието на Ісар във всяко от разглежданите шест нарушения, Комисията определя за всяко от тях основния размер на глобата, както следва: 1 040 000 EUR за нарушението UBS/RBS от 2007 г., 1 950 000 EUR за нарушението UBS/RBS от 2008 г., 8 170 000 EUR за нарушението UBS/DB, 1 930 000 EUR за нарушението Citi/RBS, 1 150 000 EUR за нарушението Citi/DB и 720 000 EUR за нарушението Citi/UBS (съображение 296 от [спорното] решение).
21. Що се отнася до определянето на окончателния размер на глобата, Комисията не установява никакви смекчаващи или утежняващи обстоятелства и отчита, че горната граница от 10 % от годишния оборот не е превишена (съображение 299 от [спорното] решение). Поради това в член 2 от разпоредителната част на [спорното] решение тя налага на жалбоподателите глоби, чийто окончателен размер е равен на основния им размер“.

Производството пред Общия съд и обжалваното съдебно решение

- 8 С жалба, подадена в секретариата на Общия съд на 14 април 2015 г., Ісар иска отмяна на спорното решение и — при условията на евентуалност — намаляване на размера на наложените глоби.
- 9 В подкрепа на жалбата си за отмяна Ісар изтъква шест основания. С първите четири основания жалбоподателят оспорва законосъобразността на член 1 от спорното решение във връзка със съществуването на нарушенията. Петото и шестото основание са насочени срещу член 2 от посоченото решение относно наложените глоби.
- 10 С обжалваното съдебно решение Общият съд, от една страна, отменя частично член 1 от спорното решение, и от друга страна, отменя член 2 от него.

Искания на страните пред Съда

- 11 Комисията иска от Съда:
- да отмени обжалвано съдебно решение в частта, с която са отменени глобите, установени в член 2 от спорното решение,
 - да отхвърли петото и шестото основание за обжалване, изтъкнати от Ісар пред Общия съд във връзка с глобите и да определи подходящия размер на глобите, наложени на Ісар при упражняване на правомощията си за пълен съдебен контрол, и
 - да осъди ІСАР да понесе всички съдебни разноски в настоящото производство и съответно да измени осъдителното решение относно съдебните разноски, съдържащо се в обжалваното съдебно решение, за да се съобрази с изхода от настоящото производство по обжалване.
- 12 Ісар иска от Съда:
- да отхвърли жалбата изцяло или частично и
 - да осъди Комисията да понесе изцяло съдебните разноски в настоящото производство, включително разноските на първа инстанция.

По жалбата

- 13 Комисията изтъква едно-единствено основание, изведено от грешка при прилагането на правото относно тълкуването и прилагането на съдебната практика във връзка с мотивирането на решенията за налагане на глоби.

Доводи на страните

- 14 Комисията твърди, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е постановил, че определянето на размера на глобите, наложени на Ісар, не е достатъчно обосновано в спорното решение.
- 15 Институцията твърди, че в точки 287—291 от обжалваното съдебно решение Общият съд се е позовавал на неправилно тълкуване на задължението за мотивиране. Общият съд не спазил съдебната практика, изведена от решения от 8 декември 2011 г., *Chalkor/Комисия* (С-386/10 Р, ЕУ:С:2011:815, т. 61), и от 22 октомври 2015 г., *АС-Treuhand/Комисия* (С-194/14 Р, ЕУ:С:2015:717, т. 66—68), съгласно която това задължение е изпълнено, когато Комисията посочи на предприятие, счетено за отговорно за нарушение на член 101 ДФЕС за ролята му на помагач, елементите на преценка, които са ѝ позволили да измери тежестта и продължителността на нарушението, без да е длъжна да посочи всички данни и изчисления за определяне на размера на глобата.
- 16 В допълнение, в точки 295 и 296 от обжалваното съдебно решение Общият съд не взел предвид решението от 28 януари 2016 г., *Quimitécnica.com и Mello/Комисия* (С-415/14 Р, непубликувано, ЕУ:С:2016:58, т. 53), от които следвало обаче, че мотивирането на акт на Комисията се преценява с оглед на контекста му, а това включвало кореспонденцията между Комисията и заинтересуваните страни преди и след приемането на въпросния акт.

- 17 Комисията приема, че спорното решение съдържа достатъчно посочване на елементите на тежест и продължителност на участието на Ісар в нарушението и че в това отношение мотивите ѝ са сравними с мотивите на решението предмет на делото, в основата на решение от 22 октомври 2015 г., AC-Treuhand/Комисия (С-194/14 Р, ЕУ:С:2015:717).
- 18 Комисията счита, че е направила повече от необходимото, за да отговори на Ісар, което счита, че е било неравнопоставено по отношение на дружество R.P. Martin, също осъдено да заплати глоба за ролята си на помагач в същия картел, но за разлика от Ісар избрало да сключи споразумение.
- 19 Най-напред Комисията посочва, че е взела като основа за изчисляване стойността на продажбите и световния оборот, прилаган към участващите банки. На следващо място, тя взела предвид продължителността на участието на Ісар, и на последно място, приложила намаление към хипотетичната базова стойност, за да получи фиксирана, адекватна и пропорционална глоба. Същият метод бил приложен по отношение на предприятието R. P. Martin при спазване на принципа на равнопоставеност. Последното дружество обаче се възползвало от намаление от 25 % на основание освобождаване от глоби или намаляване на техния размер, както и намаление от 10 % на основание на процедурата за постигане на споразумение. Освен това оборотът на дружеството бил почти двадесет пъти по-нисък от този на Ісар и участието му в нарушението продължило приблизително един месец, докато участието на Ісар продължило повече от два месеца.
- 20 В случай че Съдът желае да се произнесе относно размера на глобите при упражняване на правомощията си за пълен съдебен контрол, Комисията приканва Съда да определи размера на всяка глоба пропорционално на намаляването на възприетата от Общия съд продължителност, която се ползва със сила на пресъдено нещо.
- 21 Ісар поддържа, че това основание трябва да се отхвърли по същество.

Съображения на Съда

- 22 Основанието за обжалване главно повдига въпроса дали Общият съд е тълкувал неправилно обхвата на задължението на Комисията за мотивиране, като в точки 287—296 от обжалваното съдебно решение по същество се произнася, че Комисията не може да се задоволи само с общо уверение, че възприетите основни размери по отношение на предприятията, отговорни в извършването на нарушение на член 101 ДФЕС за улесняване на картел, отразяват тежестта, продължителността и естеството на тяхното участие в нарушенията и възпиращия ефект на глобите, макар да е безспорно, че тези размери са определени въз основа на специфична методология, която не е била оповестена на тези предприятия.
- 23 Както припомня Общият съд в точки 287 и 288 от обжалваното съдебно решение, съгласно постоянната съдебна практика изискваните от член 296 ДФЕС мотиви трябва да са съобразени с естеството на съответния акт и по ясен и недвусмислен начин да излагат съображенията на институцията, издала спорния акт, така че да дадат възможност на заинтересованите лица да се запознаят с основанията за взетата мярка, а на съда на Съюза — да упражни своя контрол. Не се изисква мотивите да уточняват всички относими фактически и правни обстоятелства, доколкото въпросът дали мотивите на определен акт отговарят на изискванията, определени в член 296 ДФЕС, трябва да се преценява не само с оглед на текста, но и на контекста, както и на съвкупността от правни норми, уреждащи съответната материя (вж. по-специално решения от 2 април 1998 г., Комисия/Sytraval и Brink's France, С-367/95 Р, ЕУ:С:1998:154, т. 63, и от 8 май 2019 г., Landeskreditbank Baden-Württemberg/ЕЦБ, С-450/17 Р, ЕУ:С:2019:372, т. 87).

- 24 Що се отнася до решенията за налагане на глоби на предприятията за нарушение на член 101 ДФЕС, задължението за мотивиране е от много особено значение. Комисията е длъжна да мотивира решението си, и по-конкретно да обясни значението, което е придала, и оценката, която е направила на взетите предвид елементи. Наличието на мотиви трябва да се проверява служебно от съда (решение от 8 декември 2011 г., Chalkor/Комисия, С-386/10 Р, ЕУ:С:2011:815, т. 61).
- 25 Макар да е вярно, че Комисията разполага с широка свобода на преценка по отношение на метода за изчисляване на глобите за нарушения на правилата на Съюза в областта на конкуренцията (решение от 19 декември 2012 г., Heineken Nederland и Heineken/Комисия, С-452/11 Р, непубликувано, ЕУ:С:2012:829, т. 92 и цитираната съдебна практика), тя все пак приема, в интерес на прозрачността, насоките от 2006 г., в които посочва на какво основание ще взема предвид едно или друго обстоятелство във връзка с нарушението и отражението, което то би могло да има върху размера на глобата (решение от 8 декември 2011 г., Chalkor/Комисия, С-386/10 Р, ЕУ:С:2011:815, т. 59).
- 26 Следователно Насоките от 2006 г. се основават на отчитане на стойността на продажбите на съответните стоки във връзка с нарушението за определяне на основния размер на глобите, които следва да бъдат наложени. Точки 6 и 13 от тези насоки предвиждат, че стойността на тези продажби заедно с продължителността на нарушението следва да „отразява икономическото значение на нарушението и относителната тежест на всяко предприятие, участващо в нарушението“.
- 27 Този метод обаче понякога може да се окаже неподходящ за конкретните обстоятелства по даден случай. Такъв по-специално е случаят, когато предприятие, за което е установено, че е извършило нарушение на член 101 ДФЕС за улесняване на картел, няма оборот на пазарите на съответните стоки. В положение от този тип Съдът е постановил, че Комисията може с основание да използва метод на изчисляване, различен от описания в Насоките от 2006 г., и съгласно точка 37 от Насоките да определи общо основния размер на глобата, наложена на предприятие, което чрез консултантската си дейност е улеснило картел (вж. в този смисъл решение от 22 октомври 2015 г., АС-Treuhand/Комисия, С-194/14 Р, ЕУ:С:2015:717, т. 65—67).
- 28 Що се отнася до това да се определи обхватът на задължението за мотивиране, възложено на Комисията, когато се отклонява от общата методология, предвидена в Насоките от 2006 г., следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика, ако решение на Комисията, което следва постоянна практика по вземане на решения, може да бъде мотивирано кратко, а именно чрез позоваване на тази практика, когато то отива значително по-далеч от предходните решения, Комисията трябва да изложи изрично своите съображения (вж. по-конкретно решение от 26 ноември 1975 г., Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique и др./Комисия, 73/74, REU:С:1975:160, т. 31, и от 29 септември 2011 г., Elf Aquitaine/Комисия, С-521/09 Р, ЕУ:С:2011:620, т. 155).
- 29 Следва да се припомни и постоянната съдебна практика, която признава, че въпросните насоки съдържат правило за поведение, поясняващо практиката, която да се следва, правило, което Комисията не може да остави без приложение в определен случай, без да посочи за това причини, съвместими по-специално с принципа на равно третиране (вж. в този смисъл решения от 30 май 2013 г., Quinn Barlo и др./Комисия, С-70/12 Р, непубликувано, ЕУ:С:2013:351, т. 53 и от 11 юли 2013 г., Ziegler/Комисия, С-439/11 Р, ЕУ:С:2013:513, т. 60 и цитираната съдебна практика).
- 30 Следователно, когато се позовава на точка 37 от Насоките от 2006 г., Комисията е длъжна да изложи съображенията, които ѝ дават основание да приеме, че особеностите на случая, с който е сезирана, или необходимостта да се постигне възпиращ ефект оправдават отклонение от метода, посочен във въпросните насоки, както по същество е приел Общият съд в точка 289 от обжалваното съдебно решение.

- 31 От друга страна, Комисията изпълнява задължението си за мотивиране, когато в решението си посочи факторите за преценка, които са ѝ позволили да определи тежестта и продължителността на нарушението (решение от 22 октомври 2015 г., АС-Treuhand/Комисия, С-194/14 Р, ЕУ:С:2015:717, т. 68). Въпреки че не е длъжна да посочи всички данни относно всеки от междинните етапи на възприетите методи за изчисляване на глобата, Комисията е задължена, както е приел Общият съд в точка 291 от обжалваното съдебно решение, да обясни значението, което е придала, и оценката, която е направила на взетите предвид елементи (решение от 8 декември 2011 г., Chalkor/Комисия, С-386/10 Р, ЕУ:С:2011:815, т. 61).
- 32 Макар посочването на тези елементи да е необходимо, въпросът дали това е достатъчно трябва да бъде преценен с оглед на обстоятелствата по случая и контекста, в който се вписва решението на Комисията.
- 33 Несъмнено, в случай, в който Комисията е определила общо основния размер на наложената глоба на предприятието, улеснило картела, Съдът е постановил, че е достатъчно мотивирано решението, което само посочва, че са взети предвид тежестта и продължителността на нарушението при определяне на този размер (вж. в този смисъл решение от 22 октомври 2015 г., АС-Treuhand/Комисия, С-194/14 Р, ЕУ:С:2015:717, т. 68 и 69). Въпреки това от това решение не може да се направи извод, че такова мотивиране е винаги достатъчно, независимо от особеностите на разглежданата ситуация.
- 34 От друга страна, когато Комисията се отклонява от Насоките от 2006 г. и прилага друга методология, която е специално адаптирана към особеното положение на предприятията, улеснили картел, е необходимо с оглед на правото на защита тази методология да бъде оповестена на заинтересуваните лица, за да могат те да представят становището си относно елементите, на които Комисията възнамерява да основе своето решение (вж. по аналогия решение от 22 октомври 2013 г., Sabou, С-276/12, ЕУ:С:2013:678, т. 38 и цитираната съдебна практика). В действителност това оповестяване допринася за справедливостта, безпристрастността и качеството на решенията на Комисията, от които в последна сметка зависи доверието на обществеността и предприятията в законосъобразността на действията на тази институция в областта на конкуренцията (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2019 г., Комисия/United Parcel Service, С-265/17 Р, ЕУ:С:2019:23, т. 31, 33, 34 и 53).
- 35 В разглеждания случай е безспорно, че Комисията е определила основния размер на глобите, наложени на Ісар и R.P. Martin, въз основа на същия метод, който е специално разработен, за да отговори на особеното положение на помагачите, и се базира на проверка, която включва пет етапа и позволява да се измерят продължителността и тежестта на тяхното участие във въпросните нарушения. Следователно обстоятелствата по настоящото дело се различават от разглежданите в делото в основата на решение от 22 октомври 2015 г., АС-Treuhand/Комисия (С-194/14 Р, ЕУ:С:2015:717), в което Комисията е определила фиксирана ставка на основния размер на глобата, наложена на единствения помагач в картела.
- 36 Освен това в точка 293 от обжалваното съдебно решение Общият съд отбелязва, че в съображение 287 от спорното решение „не се съдържа пояснения относно предпочетения от Комисията алтернативен метод, а само е дадено общо уверение, че основните размери отразяват тежестта, продължителността и естеството на участието на Ісар в разглежданите нарушения, както и необходимостта да се гарантира, че глобите имат достатъчно възпиращо действие“.
- 37 С оглед на елементите от правна страна, припомнени в точки 28—34 от настоящото решение, Общият съд правилно е одобрил преценката, съдържаща се в точка 294 от обжалваното решение, според която, от една страна, „[с]лед като е формулирано по този начин, съображение 287 от [спорното решение] не позволява нито на жалбоподателите да се запознаят с основанията за предпочетения от Комисията метод, нито на Общия съд да прецени дали той е основателен“, и от друга страна, „[т]акава непълнота на мотивите се наблюдава и в съображения 290—296 от

посоченото решение, които не съдържат минималната информация, която би позволила да се разбере и провери релевантността и придаденото значение на данните, които Комисията е взела предвид при определяне на основния размер на глобите, а това е в разрез със съдебната практика“ (вж. в този смисъл решение от 8 декември 2011 г., Chalkor/Комисия, С-386/10 Р, ЕУ:С:2011:815, т. 61).

- 38 Обратно на твърдението на Комисията, изискването за достатъчно мотивиране на релевантността и придаденото значение на данните, които е взела предвид при определяне на предпочетения от нея алтернативен метод, не предполага с оглед на съдебната практика, припомнена в точка 31 от настоящото решение, че Комисията е длъжна да предостави данни, свързани с метода за изчисляване на глобата, или че е задължена да обясни подробно извършените от нея вътрешни изчисления. В разглеждания случай Комисията не е твърдяла, че изброяването на петте етапа на възприетия алтернативен метод, който тя е съобщила едва във фазата на производството пред Общия съд, я кара да разкрие данни или вътрешни изчисления.
- 39 Комисията възразява и че Общият съд не е взел предвид информацията относно методологията на изчисляване, предоставена на жалбоподателя в рамките на административната процедура и във фазата на съдебното производство.
- 40 Въпреки това с оглед на важността на задължението за мотивиране с оглед на елементите, припомнени в точка 34 от настоящото решение, без да допусне грешка при прилагане на правото в точка 295 от обжалваното съдебно решение, Общият съд е постановил, че макар „мотивите на даден акт да трябва да се разглеждат с оглед на неговия контекст, не би могло да се приеме, че провеждането на [...] неофициални разговори с проучвателна цел може да освободи Комисията от задължението ѝ в [спорното] решение да изясни методологията, която е приложила, за да определи размера на наложените глоби“.
- 41 Освен това, предвид липсата на каквото и да е обяснение относно релевантността и придаденото значение на данните, които Комисията е взела предвид при определяне на метода за изчисляване на основния размер на глобата, наложена на Ісар, Общият съд правилно е приел в точка 296 от обжалваното съдебно решение, че такова „обяснение, дадено на етапа на производството пред Общия съд, не може да бъде взето предвид при преценка дали Комисията е изпълнила задължението си за мотивиране“.
- 42 Следователно единственото основание за обжалване следва да се отхвърли по същество.
- 43 По всички изложени съображения жалбата трябва да бъде отхвърлена.

По съдебните разноски

- 44 Съгласно член 138, параграф 1 от Процедурния правилник, който се прилага по отношение на производството по обжалване по силата на член 184, параграф 1 от същия правилник, загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. След като Ісар е направило искане за осъждането на Комисията и последната е загубила делото, тя трябва да бъде осъдена да заплати съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) Отхвърля жалбата.**
- 2) Осъжда Европейската комисия да заплати съдебните разноски.**

Подписи